

ПРОГРАМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

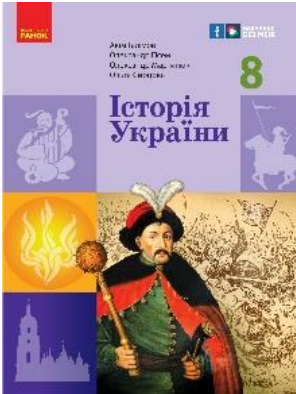
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

8 клас

Модельна навчальна програма:

«Історія України. 7—9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М., Мартинюк О. О., Охредько О. Е., Сирцова О. М., Тарасюк Т. Д.)

Підручник:

Історія України : підруч. для 8 класу закл. загал. серед. освіти / А. А. Галімов, О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. — Х. : Вид-во «Ранок», 2025. — 224 с.

Електронну версію підручника можна знайти за наступним посиланням:

<https://pidruchnyk.com.ua/3018-istoriia-ukrainy-galimov-8-klas-2025.html>

Всеукраїнська школа онлайн (відеоуроки) <https://lms.e-school.net.ua/>

Розділ/тема. Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчання	Джерела інформації. Самоконтроль
ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП Ранньомодерна доба історії України. Періодизація. Хронологічні межі. Взаємозв'язок між історією України та всесвітньою історією. Історичні джерела. Підручник — один з інструментів опрацювання курсу	• називає: хронологічні межі Ранньомодерної доби історії України; видатних дослідників і дослідниць Середньовічної історії України та їхні відкриття; • наводить приклади різних видів історичних джерел Ранньомодерної доби історії України; • формулює загальний зміст курсу історії України; • розуміє та пояснює визначення понять: «Ранньомодерна доба історії України», «Козацька держава»; роль історичної періодизації; • виокремлює основні підходи до періодизації історії України Ранньомодерної доби;	Для самоконтроля знань, умінь і навичок у підручнику вміщені QR-коди, через які можна потрапити на платформу IZZI, де вміщені всі необхідні матеріали

	• уміє знаходити потрібну інформацію в підручнику; • показує кордони сучасної України та межі розселення українців на початку XVI ст.; • встановлює віддаленість і тривалість подій; • визначає риси/ознаки писемних і візуальних джерел Ранньомодерної доби історії України; • характеризує взаємозв'язок між історією України та всесвітньою історією; • усвідомлює, для чого вивчатиметься цей курс; • висловлює власну думку щодо наступності процесів, що розглядатимуться цього навчального року	
Розділ І. Українські землі у складі сусідніх держав. Люблінська унія Статус і система управління українських земель у складі Великого князівства Литовського, Польського королівства, Великого князівства Московського/Московського царства, Османської імперії. Становий устрій суспільства. Завершення формування шляхти. Князі Острозькі. Етнічний і релігійний склад населення українських земель. Міста на українських землях. Замки. Поширення фільваркового господарства. Зміни у становищі селянства. Господарське освоєння Дикого Поля. Козацтво. Запорозька Січ. Кримський ханат. Населення. Система влади. Господарський розвиток. Люблінська унія та її наслідки. Основні риси політичної культури Речі Посполитої. Відстоювання українською	• називає дати утворення Запорозької Січі, Люблінської унії; час змін підпорядкування українських земель сусіднім державам; • демонструє знання перебігу подій, явищ, процесів у часі в межах теми; замки, які функціонували на українських землях у зазначений період; основні теорії походження запорозького козацтва; • розповідає про повсякденне життя представників основних верств суспільства; організацію фільваркового господарства та життя селянства в межах фільварку; господарське освоєння Дикого Поля; • описує етнічний і релігійний склад населення українських земель; устрій Запорозької Січі; процес відстоювання українською шляхтою своєї окремішності та прав; • розуміє особливості розвитку міст на українських землях у XVI ст.; • визначає основний зміст Люблінської унії; • пояснює прояв і причини погіршення в XVI ст. становища селянства; роль Дикого Поля в розвитку українських земель; особливості козацького способу життя; причини зміни статусу українських земель; • розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «воєводство», «Річ Посполита», «республіка», «федеративна держава», «Литовський статут», «стани»,	Острозькі: як жили і чим володіли найбагатші князі XVI століття? Хто забрав їх спадок? Без Брому https://www.youtube.com/watch?v=IYofGAMyAEc&ab_channel=%D0%9B%D0%B%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F Просто і доступно про місцеве самоврядування. Історія перша: про Магдебурзьке право https://www.youtube.com/watch?v=TxoyMYClBwI&ab_channel=%D0%9C%D0%B%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA Як Польське королівство збило українські землі в Любліні Наталія Старченко https://www.youtube.com/watch?v=pVjpI4S2C8w&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BA

шляхтою своєї окремішності та прав	«українська шляхта», «магнати», «пани», «фільварок», «товарне виробництво», «кріпацтво», «панщина», «козак», «козакування», «Великий Луг», «Запорозька Січ», «кіш», «козацька рада», «сейм», «вальний сейм», «сеймики». • позначає на карті територіальні зміни, пов'язані з входженням українських земель до складу Великого князівства Литовського, Польського королівства, Великого князівства Московського/Московського царства, Османської імперії; • використовує інформацію з історичних і географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу для опису та характеристики цих подій, явищ, процесів; • дає характеристику історичним персоналіям (Костянтин-Василь Острозький, Дмитро (Байда) Вишневецький) із використанням інформації з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріалів, матеріалів музейних експозицій; формулює власні судження про вчинки історичних осіб; • порівнює та встановлює відмінності статусу й системи управління українських земель у складі Великого князівства Литовського, Польського королівства, Великого князівства Московського/Московського царства, Османської імперії; • виокремлює передумови, причини, перебіг подій і наслідки підписання Люблінської унії; • характеризує устрій та господарське життя Запорозької Січі; основні риси політичної культури Речі Посполитої; • формулює історичне значення Люблінської унії; заснування Запорозької Січі; • розкриває роль магдебурзького права й цехової організації ремісництва в розвитку міського життя на українських землях, етнічному складі, правовому становищі руського (українського) населення міст; • висловлює власну думку щодо формування республіканських цінностей українського народу за часів Запорозької Січі (договірний характер	9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Українські землі у складі Речі Посполитої І пол. XVII ст https://www.youtube.com/watch?v=V3xuG_HIoOs https://www.youtube.com/watch?v=M3vIRpYYkm0 Річ Посполита: руйнуємо російсько-імперські наративи // 10 запитань історичу https://www.youtube.com/watch?v=IXPdAGenN2Q&t=1848s&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%B%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Лікери, дичина та борщ - кухня козацьких часів // 10 запитань історичу https://www.youtube.com/watch?v=C2RrJbXThi4&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2
---	---	---

	влади; право як вища цінність; можливість суспільного діалогу) <i>Дати:</i> 1489 р. – перша письмова згадка про козаків; 1569 р. – Люблінська унія	
Розділ II. Релігійне життя. Братський рух. Берестейська церковна унія Становище православної церкви на українських землях. Вплив Реформації і Контрреформації на релігійне життя. Міжконфесійні відносини. Братський рух. Розвиток освіти та книгодрукування. Острозька академія. Архітектура. Іконопис. Берестейська церковна унія та її наслідки. Полемічна література	• називає час реформаційних і контрреформаційних процесів на українських землях; дату підписання Берестейської унії (заснування греко-католицької церкви); • описує становище православної церкви на українських землях; діяльність єзуїтських колегіумів на теренах України; • наводить приклади зразків іконопису та архітектурних споруд Ранньомодерної доби на теренах України; розпізнає й описує видатні пам'ятки української культури періоду, що вивчається; • з'ясовує та пояснює на прикладах відмінності між католицькою, православною і протестантськими церквами; міжконфесійні відносини; • демонструє знання перебігу подій, що спричинили підписання Берестейської унії; • називає питання, навколо яких розгорталися суперечки між авторами полемічної літератури; • пояснює особливості та причини розвитку освіти на українських землях у Ранньомодерну добу; • розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «вертеп», «Пересопницьке Євангеліє», «колегія», «полемічна література», «слов'яно-греко-латинська школа», «унійна (греко-католицька) церква», «церковні братства», «ставропігія», «церковна унія», «Реформація», «Контрреформація». • дає характеристику історичним персоналіям (Гальшка (Ельжбета) Острозька, Герасим і Мелетій Смотрицькі, Іван Федорович, Іпатій Потій, Йов Борецький, Йосиф Велямин Рутський) із використанням інформації з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріалів, матеріалів музейних експозицій; формулює власні судження про вчинки історичних осіб;	Церковне життя в XVI ст. https://www.youtube.com/watch?v=qkDNOHRQU9E&ab_channel=%D0%A0%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%94%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9 Берестейська церковна унія 1596. https://www.youtube.com/watch?v=olsG-Idip1g&ab_channel=%D0%A0%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%94%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9 https://www.youtube.com/watch?v=IUUIcHox_ZI&ab_channel=%D0%9C%D0%90%D0%9D%D0%A3%D0%A1%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%9F%D0%A2 Берестейська Унія: розлом, який змінив історію України Леонід Тимошенко Без Брому https://www.youtube.com/watch?v=OBUEAYMKUbY&t=46s&ab_channel=%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B

	• розкриває цілі, напрями, значення діяльності православних братств; • встановлює причини й наслідки дискримінації та утисків православного населення в результаті укладення Берестейської унії; • порівнює та з'ясовує відмінності впливів Реформації і Контрреформації на церковне життя в Україні; • формулює історичне значення братського руху та Берестейської унії; • висловлює власну думку щодо місця братського руху у збереженні ідентичності й формуванні ранньомодерної української нації; розколу українського суспільства внаслідок укладення Берестейської унії <i>Дати:</i> 1556-1561 – створення Пересопницького Євангелія 1569 р. – Люблінська унія; 1586 р. – створення у Львові першої братської школи 1596 р. – Берестейська унія;	E%D1%80%D1%96%D1%8F
Розділ III. Козацтво від боротьби за станові інтереси до творення держави Низове й реєстрове козацтво: ідентичність і політична культура. Козацькі повстання (козацькі війни) кінця XVI ст. Морські походи козаків. Козаки у війнах Речі Посполитої. Козаки в європейських війнах. Козацтво і православна церква. Козацтво і братський рух. Реформи Петра Могили. Києво-Могилянський колегіум. Козацькі повстання 20—30-х рр. XVII ст.: причини, перебіг і наслідки. Козаки і Кримський ханат. «Хмельниччина». Богдан Хмельницький. Утворення Козацької держави — Війська Запорозького. Державно-політичний устрій. Боротьба за суверенітет і визнання Війська Запорозького.	• називає хронологічні межі існування Хортицької, Томаківської, Базавлуцької, Микитинської, Чортомлицької Січей, «доби героїчних морських походів», Хотинської війни, походу Петра Конашевича-Сагайдачного на Москву, козацьких повстань тощо; дати битв (під Жовтими Водами, Корсунем, Зборовом, Берестечком, Батогом та інших); укладення Куруківської, Переяславської угод, «Пунктів для заспокоєння руського народу...», «Ординації Війська Запорозького...», Зборівської, Білоцерківської, Кам'янецької угод, «Березневих статей», Віленського перемир'я, спільних дій козацтва з військом Швеції та Трансільванії; установлює послідовність ключових подій, синхронізує події на українських землях із подіями в різних регіонах світу; • визначає лідерів козацьких повстань кінця XVI ст., 20—30-х рр. XVII ст. (Криштоф Косинський, Северин (Семерій) Наливайко, Марко Жмайло, Тарас Федорович (Трясило), Іван Сулима, Павло Павлюк (Бут), Дмитро Гуня, Яків Острянин (Остряниця)), Козацької	Справжня історія козаків в XVI-XVII ст. – походження, демократія, релігія. Без Брому https://www.youtube.com/watch?v=zebz_WItjtY&ab_channel=%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F Запорозька Січ. Козаки https://www.youtube.com/watch?v=kPpbmb3S5hk Козацтво: степова війна, зброя, фортифікації, держава-військо Олексій Сокирко https://www.youtube.com/watch?v=rboeHIBlC1s&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2

Дипломатія. Пошук союзників і сюзеренів. Соціальні зміни	революції (національно-визвольної війни) середини XVII ст.; • наводить приклади участі козаків у війнах Речі Посполитої та європейських війнах; • розповідає про морські походи козаків, діяльність Києво-Могилянського колегіуму, державно-політичних інституцій Козацької держави; • описує взаємозв'язок козацтва, православної церкви та братського руху; • з'ясовує і пояснює сутність реформ Петра Могили; • демонструє знання перебігу подій, явищ, процесів козацьких повстань кінця XVI ст., 20—30-х рр. XVII ст., Козацької революції середини XVII ст.; • виокремлює та описує події, пов'язані з процесами створення Козацької держави; описує процес формування козацтва як окремого стану суспільства; • описує вплив кліматичних змін XVII ст. на події на українських землях; • розрізняє соціальні, політичні зміни, що відбулися в результаті Козацької революції; • називає та характеризує основні напрями дипломатичних відносин Козацької держави та боротьбу за її визнання; • пояснює значення союзницьких відносин із кримськими ханами, молдавськими і трансільванськими володарями, шведськими монархами, московськими царями для Козацької держави; виклики, що стояли перед лідерами Козацької держави; • позначає на карті напрямки морських походів козаків, території, на яких відбувалися козацькі повстання кінця XVI ст., 20—30-х рр. XVII ст., перебіг основних подій Козацької революції середини XVII ст.; використовує інформацію з історичних і географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу для опису та характеристики цих подій, явищ, процесів; • визначає за історичними джерелами (договори, козацькі літописи тощо) період, епоху;	Хотин 1621: Остання війна Гетьмана Сагайдачного // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=p-6KyIAxqvA&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 1610: як поляки, литовці й українці Москву брали // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=UHudXz0T6co&t=378s&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 1618: похід Сагайдачного на Москву // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=tAc-rAv6L0Y&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Хотинська битва, що змінила долю цивілізацій https://www.youtube.com/watch?v=zhaRaQ1RWzc&ab_channel=BBCNews%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0 Національно-визвольна війна під проводом Б.Хмельницького https://www.youtube.com/watch?v=wHGktuokFKg
---	---	--

	• розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «Хмельниччина», «гетьман», «зимівник», «козацькі клейноди», «кошовий отаман», «курінь», «низове козацтво», «покозачення», «полк», «сотня», «реєстрове козацтво», «козацькі повстання», «козацькі війни», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «Козацька держава», «Національно-визвольна війна», «козацька революція», «наказний гетьман», «суверенітет», «Генеральна рада», «генеральна старшина», «займанщина», «козацька старшина», «політична еліта». • дає характеристику історичним персоналіям (Петро Конашевич-Сагайдачний, Гальшка (Єлизавета) Гулевичівна, Петро Могила, Михайло Дорошенко, Богдан Хмельницький, Сильвестр Косів, Іслам III Герай та інші) із використанням інформації з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріалів, матеріалів музейних експозицій; формулює власні судження про вчинки історичних осіб; • встановлює передумови, причини, мету та результати козацьких повстань кінця XVI ст., 20—30-х рр. XVII ст., Козацької революції (Національно-визвольної війни) середини XVII ст.; • аналізує зміст і характеризує «Пункти для заспокоєння руського народу...», «Ординації Війська Запорозького...», Куруківську, Переяславську, Зборівську, Білоцерківську, Кам'янецьку угоди, «Березневі статті», Віленське перемир'я щодо змін кількості козацького реєстру і території поширення козацького устрою та визнання Війська Запорозького; • оцінює та презентує морські походи козаків, здобутки козацьких повстань, Козацької революції (Національно-визвольної війни) середини XVII ст.; • формулює історичне значення реформ Петра Могили; козацьких повстань, Козацької революції (Національно-визвольної війни) середини XVII ст.;	Козацькі могили - мавзолей "запорозьких кіборгів" https://www.youtube.com/watch?v=397L7AE4pcE&ab_channel=BBCNews%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0 Герої козацької України: як (насправді) виглядали діячі XVII–XVIII століть? // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=bv3_u2rXv7w Переяславська рада: 350 років рабства чи військова необхідність? // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=k3mGvowCvAo&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Гетьман Богдан-Зиновій Хмельницький - зрадник, маніяк чи герой? // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=Lv_ge-93xn0&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2
--	---	---

	• висловлює власну думку щодо тези про безальтернативність підписання «Березневих статей» <i>Дати:</i> Перша третина XVII ст. – «доба героїчних походів»; 1618 р. – похід П.Конашевича-Сагайдачного на Москву; 1621 р. – Хотинська війна; 1625 р. – Куруківська угода; 1632 р. – «Пункти для заспокоєння руського народу», заснування Києво-Могилянської академії; 1637 – 1638 рр. – повстання козаків під проводом П.Павлюка, Я.Острянина, Д.Гуні; 1638 р. – прийняття «Ординації Війська Запорозького» 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська, Пилявецька битви, облога Львова і Замостя; 1649 р. – Зборівська битва, Зборівський договір; 1651 р. – Берестецька битва, Білоцерківський договір; 1652 р. – Батозька битва; 1653 р. – Битва під Жванцем. Кам'янецька угода; 1654 р. – Переяславська рада, українсько-московський договір («Березневі статті»); 1656 р. – Віленське перемир'я 1657 р. – спільних дій козацтва з військом Швеції та Трансильванії	
Розділ IV. Військо Запорозьке (Гетьманщина) та інші українські землі в другій половині XVII — на початку XVIII ст. Гетьманство Івана Виговського. Конотопська битва. Розкол на Правобережну і Лівобережну Гетьманщину. Боротьба за відновлення єдності Козацької держави та її поразка. Слобідська Україна. Втручання сусідніх держав у внутрішні справи Гетьманщини, зовнішня агресія. Чигиринські походи. Великий згін.	• називає дати гетьманства Івана Виговського, Івана Мазепи, Конотопської битви, Андрусівського перемир'я, Гадяцьких пунктів, «Пактів та конституцій законів і вольностей Війська Запорозького» («Конституції Пилипа Орлика»/«Бендерської конституції»), Корсунської угоди з Османською імперією, «Вічного миру», Карловицького конгресу, проведення «Чорної ради» поблизу Ніжина, здійснення Чигиринських походів, Великого згону, підпорядкування Київської православної митрополії Московському патріархату, ліквідації козацького устрою на Правобережжі, створення Першої Малоросійської колегії, «Паліївщини»; установлює послідовність ключових подій,	Козацька Руїна 1657-87: Чому Розвалилася Держава Хмельницького? https://www.youtube.com/watch?v=t57raoOZD7A&ab_channel=%D0%91%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%F0%9F%8D%89 Конотопська битва 1659: уроки втраченої перемоги // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=V3cnZ7T_A4c&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%8

Підпорядкування Київської православної митрополії Московському патріархату. Козацтво у війні «Священної ліги» з Османською імперією. «Вічний мир». Карловицький конгрес і його наслідки для українських земель. «Паліївщина». Гетьманство Івана Мазепи. Місце Гетьманщини в європейській дипломатії. Антимосковське повстання та його поразка. «Конституція Пилипа Орлика». Ліквідація козацького устрою на Правобережжі. Спроби Івана Скоропадського та Павла Полуботка зберегти автономію Гетьманщини. Проголошення Російської імперії. Перша Малоросійська колегія. Події національно-визвольної війни угорського народу 1703—1711 рр. під проводом Ференца II Ракоці на Закарпатті. Українська культура другої половини XVII — початку XVIII ст. «Козацьке бароко». Видатні представники й пам'ятки	синхронізує події на українських землях із подіями в різних регіонах світу; • розпізнає на ілюстративному матеріалі пам'ятки культури «козацького бароко»; • виокремлює та описує процес поділу і занепаду Козацької держави, підпорядкування Київської православної митрополії Московському патріархату; • наводить приклади втручання сусідніх держав у внутрішні справи Гетьманщини, зовнішньої агресії; видатних представників і пам'яток «козацького бароко»; • з'ясовує та пояснює місце Гетьманщини в європейській дипломатії; зміни союзників Козацької держави; • демонструє знання перебігу подій, явищ, процесів періоду Руїни, Великого згону, «Паліївщини», гетьманства Івана Мазепи, спроб Івана Скоропадського й Павла Полуботка зберегти автономію Гетьманщини, діяльності Першої Малоросійської колегії; • описує події національно-визвольної війни угорського народу 1703—1711 рр. на Закарпатті; • називає ключові риси української культури другої половини XVII — початку XVIII ст.; • пояснює причини розколу Гетьманщини на Правобережну і Лівобережну; • позначає на карті територіальні зміни, пов'язані з підписанням Андрусівського перемир'я, Корсунської угоди з Османською імперією, «Вічного миру», Карловицького конгресу; розкол на Правобережну і Лівобережну Гетьманщину; події Північної війни на українських землях; використовує інформацію з історичних і географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу для опису та характеристики цих подій, явищ, процесів; • розуміє, пояснює та застосовує поняття й терміни: «Руїна», «Слобідська Україна», «Чигиринські походи», «Великий згін», «Велика	0%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Козацька держава: Гетьманщина функціонувала не так, як ми уявляли Віктор Горобець Без Брому https://www.youtube.com/watch?v=zIlsFpaUkas&ab_channel=%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F Поділ України по Дніпру: Андрусівська змова Москви та Варшави // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=YSoDpSJ4LF8&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 “Козаки – нащадки хозар”: міфи літопису Величка та нові наукові відкриття // 10 запитань історика https://www.youtube.com/watch?v=pOfOx_SdITo&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Російська імперія: деспотизм, загарбництво, корупція // 10 запитань історика https://www.youtube.com/watch?v=YR90PcCef6g&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2
--	---	--

	турецька війна», «Кримські походи», «Азовські походи», «Вічний мир», «Паліївщина», «конституція», «Пакти та конституції законів і вольностей Війська Запорозького» («Конституція Пилипа Орлика»/«Бендерська конституція»), «імперія», «колегія», «куруци»; • дає характеристику історичним персоналіям (Іван Виговський, Іван Брюховецький, Юрій Хмельницький, Павло Тетеря, Дем'ян Ігнатович (Многогрішний), Іван Самойлович, Іван Сірко, Петро Дорошенко, Ілона Зріні, Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Пилип Орлик, Семен Палій (Гурко), Іван Скоропадський, Анастасія Маркович (Настя Скоропадська), Павло Полуботок, Феофан Прокопович) із використанням інформації з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріалів, матеріалів музейних експозицій; формулює власні судження про вчинки історичних осіб; • встановлює причини і наслідки антимосковського повстання гетьмана Івана Мазепи; • характеризує внутрішню і зовнішню політику гетьманів періоду Руїни, Івана Мазепи; діяльність Першої Малоросійської колегії; • аналізує зміст «Пактів та конституцій законів і вольностей Війська Запорозького» («Конституції Пилипа Орлика»/«Бендерської конституції»); • визначає наслідки розколу на Правобережну і Лівобережну Гетьманщину; ліквідації козацького устрою на Правобережжі; • оцінює роль Івана Виговського й Петра Дорошенка в боротьбі проти московської агресії; діяльність гетьмана Івана Мазепи в галузі культури; • формулює історичне значення періоду Руїни; антимосковського повстання Івана Мазепи; ролі Запорозької Січі в подіях другої половини XVII — початку XVIII ст.; • висловлює власну думку щодо позиції козацької старшини в подіях другої половини XVII — початку XVIII ст.; дій сусідніх держав (Річ	9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Іван Мазепа та Петро І: хто кого зрадив? // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=wJOvAB3xYpw&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Пилип Орлик: примхлива доля Гетьмана-вигнанця // Історичні постаті https://www.youtube.com/watch?v=H-2PkguSLJQ&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Прутський похід: як османи та козаки довели московського царя до істерики // Історія без міфів https://www.youtube.com/watch?v=YXJWVpDFumA&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2
--	---	---

	Посполита, Московія, Османська імперія, Швеція, Кримський ханат, Трансильванія, Володіння австрійських Габсбургів) <i>Дати:</i> 1658 р. – Гадяцький договір; 1659 р. – Конотопська битва; 1667 р. – Андрусівське перемир'я; 1681 р. – Бахчисарайський договір; 1686 р. – «Вічний мир» між Московським царством та Річчю Посполитою; 1708 р. – українсько-шведський союз, зруйнування Батурина; 1709 р. – зруйнування Чортомлицької Січі, Полтавська битва; 1710 р. – Конституція Пилипа Орлика; 1713 р. – ліквідація козацтва на Правобережній Україні	
Розділ V. Розподіл українських земель між імперіями. Загибель Козацької держави та Кримського ханату Гетьманство Данила Апостола та Кирила Розумовського — спроби збереження автономії та реформування Гетьманщини. Політична культура козацької старшини. Нищення Козацької держави, козацького устрою Слобідської України та Запорозької Січі. Доля запорожців. Українські землі у складі Речі Посполитої. Опришківський рух. Гайдамацькі повстання. Коліївщина. Ліквідація Речі Посполитої. Російсько-турецькі війни. Участь у них козаків. Ліквідація Кримського ханату. Українські землі під владою Російської імперії та монархії Австрійських Габсбургів. Доля Півдня України. «Межа осілості».	• називає хронологічні межі існування Гетьманщини, Нової Січі, гайдамацького та опришківського рухів, реформ Марії-Терезії та Йосифа II; дати остаточної ліквідації гетьманства й козацького устрою, Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, ліквідації Кримського ханату, російсько-турецьких війн XVIII ст.; • установлює послідовність ключових подій, синхронізує події на українських землях із подіями в різних регіонах світу; • називає видатних українських композиторів другої половини XVIII ст. (Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський) та пояснює їх внесок у розвиток музичного мистецтва; • розпізнає і називає видатні споруди українського бароко, створені Степаном Ковніром, Іваном Григоровичем-Барським, Якимом Погребняком; • описує спроби гетьманів Данила Апостола й Кирила Розумовського зі збереження автономії та реформування Гетьманщини; долю запорожців після ліквідації Запорозької Січі; • наводить приклади видатних представників і зразків/пам'яток літератури, музичного та образотворчого мистецтва, архітектури	Останній козак на гетьманській посаді: Данило Апостол і його доба Володимир Пришляк Без Брому https://www.youtube.com/watch?v=Q-oG92BPnHc&ab_channel=%D0%9B%D0%BE%D0%B%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F Без любові та захисту: дитинство в Гетьманщині Ігор Сердюк https://www.youtube.com/watch?v=ZJtwKnSD-mc&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%B%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Українські землі у другій половині XVIII ст https://www.youtube.com/watch?v=Qk3anUcJCEM "Грецький проєкт": як росія хотіла загарбати Крим, Босфор і

Становище західноукраїнських земель, життя населення. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. Українська культура. Освіта. Наука. Музичне та образотворче мистецтво. Архітектура. Рідний край за Ранньомодерної доби	першої половини — середини XVIII ст.; • з'ясовує кліматичні відмінності Півдня України; пояснює їх вплив на господарську діяльність; • демонструє знання перебігу гайдамацьких повстань, Коліївщини, опришківського руху; • називає наслідки втручання російського уряду в управління Гетьманщиною за Першої і Другої Малоросійських колегій та «Правління гетьманського уряду»; • пояснює особливості розвитку української освіти й науки у XVIII ст.; • позначає на карті основні політичні зміни періоду: занепад і загибель Козацької держави, ліквідацію Запорозької Січі, Кримського ханату, розподіл українських земель між двома імперіями; використовує інформацію з історичних і географічних карт, іншого умовно-графічного матеріалу для опису та характеристики цих подій, явищ, процесів; терміни: «академія», «гайдамаки», «козацькі літописи», «Коліївщина», «опришки», «паланка», «межа осілості»; дає характеристику історичним персоналіям (Данило Апостол, Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Григорій Сковорода, Йоганн Пінзель, Олекса Довбуш) із використанням інформації з різних джерел, зокрема, відео- та аудіоматеріалів, матеріалів музейних експозицій; формулює власні судження про вчинки історичних осіб; • з'ясовує відмінності життя населення українських земель під владою Російської імперії і монархії австрійських Габсбургів, на Закарпатті та в Північній Буковині; • характеризує російську імперську політику щодо Півдня України; • визначає результати та наслідки російсько-турецьких війн XVIII ст. для України, поділів Речі Посполитої; • оцінює вплив реформ Марії-Терезії та Йосифа II на становище західноукраїнських земель; наслідки для кримськотатарського народу ліквідації державності;	Дарданелли // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=SkbnxwzTZbg&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Як Російська імперія знищила Гетьманщину // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=BIPc3UoY5eE&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Гайдамаки: ким були та за що воювали українські повстанці? // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=FiVaO59pgj4&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 Провокація Росії, Залізник і Гонта, взяття Умані – міфи про Коліївщину // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=PYQrNoLamUQ&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2 1783: перша російська анексія Криму // 10 запитань історик https://www.youtube.com/watch?v=l6zld9vfz6w&ab_channel=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2
---	---	--

	• формулює історичне значення нищення Козацької держави, козацького устрою Слобідської України та Запорозької Січі Дати: 1734 р. – заснування Нової Січі; 1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства на Україні; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1783 р. – закріпачення селянства Лівобережної України та Слобожанщини; ліквідація Кримського ханату; 1772, 1793, 1795 рр. – поділи Речі Посполитої	1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%9C%D1%96%D1%84%D1%96%D0%B2
--	--	--